



## Palvelualojen ammattiliiton asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle ulkomaalaislain muutoksista

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallintovaliokunnalle ulkomaalaislain muutoksista. PAM haluaa kiinnittää valiokunnan huomion lakimuutoksen vaikutuksiin työntekijöiden aseman ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta sekä hallinnollisiin ratkaisuihin, jotka vaikuttavat työperäiseen maahanmuuttoon ja työmarkkinoiden toimivuuteen.

### Työsuhteen päättymisen jälkeinen toimeentulo ja suoja-aika

PAM pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä on selkeytetty tulorajan soveltamista työttömyyden aikana. Työsuhteen päättymisen jälkeinen toimeentulo on olennainen kysymys työperäisten maahanmuuttajien oikeusvarmuuden ja kotoutumisen kannalta.

PAM esittää, että suoja-aika yhdenmukaistetaan kaikille työntekijöille pidemmäksi, esimerkiksi 6 tai 12 kuukauden mittaiseksi. Nykyinen ehdotus, jossa suoja-aika on joko 3 tai 6 kuukautta, aiheuttaa eriarvoisuutta ja lisää riskiä työperäiseen hyväksikäyttöön. Erityisesti lyhyt, kolmen kuukauden suoja-aika altistaa ulkomaalaiset työntekijät epävarmuudelle ja voi johtaa siihen, että he joutuvat hyväksymään huonommat työehdot vain säilyttääkseen oleskelulupansa.

Pidempi suoja-aika parantaisi hallinnollista selkeyttä ja vähentäisi viranomaisten työtaakkaa, koska useampi työntekijä ehtisi löytää uuden työpaikan. Lyhyempi suoja-aika voi sen sijaan johtaa siihen, että työntekijät joutuvat hakemaan oleskelulupaa muilla perusteilla, mikä lisää Maahanmuuttoviraston ja muiden viranomaisten työmäärää. Pidempi suoja-aika sujuvoittaisi hallintoa ja antaisi työntekijöille realistisen mahdollisuuden löytää työtä ilman, että he joutuvat hyväksymään heikompia työehtoja vain säilyttääkseen oleskelulupansa.

### Työvoimapulalistat ja hallinnollinen selkeys

PAM katsoo, että työvoimapulan määrittelyssä tulisi keskittyä vain alueellisiin linjauksiin, eikä valtakunnallisia listoja tarvita. Alueellisten työ lupalinjausten ongelmana on kuitenkin se, etteivät ne tällä hetkellä perustu tilastotietoon tai faktoihin, eikä niiden päätöksentekoprosessi ole läpinäkyvä.



Kun nämä epäkohdat korjataan, alueelliset linjaukset palvelevat parhaiten paikallista työmarkkinatilannetta, toisin kuin valtakunnalliset listat, jotka eivät huomioi alueellisia eroja ja voivat jopa häiritä työmarkkinoiden tasapainoa. Esimerkiksi jos jokin ammatti on valtakunnallisella listalla, mutta paikallisesti työvoimaa on jo riittävästi, voivat työnantajat silti tuoda työntekijöitä kolmansista maista, mikä voi lisätä epätasapainoa työmarkkinoilla.

PAM esittää, että alueellisten linjausten tueksi ulkomaalaislain 72 b §:ään lisätään vaatimus tilastopohjaisesta ja läpinäkyvästä päätöksenteosta seuraavasti:

*"Työvoimapula-alat määritetään työhallinnon ja Tilastokeskuksen työllisten, työttömien ja avoimien työpaikkojen tilastoaineiston perusteella."*

Valtakunnalliset työvoimapulalistat ovat ongelmallisia, koska ne eivät huomioi alueellisia työmarkkinatilanteita ja voivat heikentää Suomessa jo asuvien työperäisten maahanmuuttajien asemaa verrattuna uusiin tulijoihin. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa työnantajat rekrytoivat ulkomailta, vaikka alueella olisi jo tarjolla osaavaa työvoimaa. Lisäksi viranomaisten työmäärä todennäköisesti kasvaa, koska heidän on käsiteltävä sekä valtakunnallisten että alueellisten linjausten mukaisia hakemuksia ja varmistettava, kuka täyttää mitkä ehdot. Tämä lisää hallinnollista kuormitusta ja vaikeuttaa päätöksenteon selkeyttä.

Lakiuudistuksen jälkeen myös valvontatyö voi kuormittua entisestään, sillä esimerkiksi aluehallintoviraston (AVI) on valvonnassaan huomioitava sekä valtakunnalliset että alueelliset linjaukset. Tämä tarkoittaa, että viranomaisten on tehtävä enemmän selvityksiä siitä, työskenteleekö työntekijä alueellisten vai valtakunnallisten linjausten perusteella, mikä lisää resurssitarvetta ja hallinnollista työtä.

## Työvoiman hyväksikäytön ehkäiseminen

Työnantajien ilmoitusvelvollisuus ulkomaalaisen työntekijän työsuhteen päättymisestä voi lisätä työntekijöiden riippuvuutta työnantajasta ja altistaa heidät hyväksikäytölle. Tämä hallinnollinen toimenpide antaa työnantajille merkittävää valtaa työntekijöihin nähden ja voi pahimmillaan johtaa alipalkkaukseen ja työehtojen heikentämiseen.



PAM esittää, että työvoiman hyväksikäytön ehkäisemiseksi tehdään tarvittavat lainsäädäntömuutokset, jotta valvontaa ja puuttumiskeinoja voidaan tehostaa:

1. **Alipalkkauksen kriminalisointi** lisätään lainsäädäntöön, jotta viranomaisilla on tehokkaampi keino puuttua työehtojen polkemiseen ja väärinkäyttöksiin. Tämä vahvistaisi oikeusvaltioperiaatetta ja estäisi yrityksiä saavuttamasta kilpailuetua laittomilla keinoilla.
2. **Ammattiliitoille myönnetään kanneoikeus**, jotta ne voivat tehokkaammin puolustaa työntekijöitä hyväksikäyttötapauksissa. Tämä vähentäisi viranomaisten kuormitusta ja vapauttaisi resursseja muihin valvontatehtäviin, samalla mahdollistaen joustavamman oikeudellisen suojan haavoittuvassa asemassa oleville työntekijöille

## Lopuksi

PAM korostaa, että työperäiseen maahanmuuttoon liittyvät säännökset, viranomaiskäytännöt ja päätöksentekoprosessit tulee rakentaa siten, että ne tukevat oikeusvaltioperiaatetta, oikeudenmukaisuutta, ennakoitavuutta ja työntekijöiden oikeusvarmuutta. Esitetyt muutokset parantaisivat lain soveltamisen selkeyttä, keventäisivät viranomaisten työtaakkaa ja edistäisivät työmarkkinoiden oikeudenmukaista kehitystä.

PAM toivoo, että hallintovaliokunta huomioi lausunnossamme esitetyt näkökulmat lakimuutoksen jatkovalmistelussa.

Helsingissä, 18. helmikuuta 2025

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen  
puheenjohtaja

Lisätietoja:  
Egezona Kllokoqi-Bublaku  
sosiaalipoliittinen asiantuntija  
puh. 0404133759  
egezona.kllokoqi@pam.fi